Тарас ГРЯДІЛЬ
асистент кафедри терапії та сімейної медицини
факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки,
асистент кафедри Внутрішньої медицини медичного факультету №2
голова Ради молодих вчених
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
e-mail: taras.griadil@uzhnu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-1048-0656

Руслана ДЖУГАН
кандидатка соціологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
e-mail: м. Ужгород, Україна
ruslana.sopko@uzhnu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-5999-7752

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Опитано 35 молодих вчених ДВНЗ Ужгородський національний університет. Дослідження не є репрезентативним, його можна вважати пілотним, яке потрібно спостерігати у динаміці. Рік народження респондентів був в межах з 1982 до 2001, проте найбільше серед опитаних були 1992 року народження (середній вік респондентів склав 28,3±1,6 років). Серед опитаних молодих вчених 23 жінки та 12 чоловіків (Рис.1).

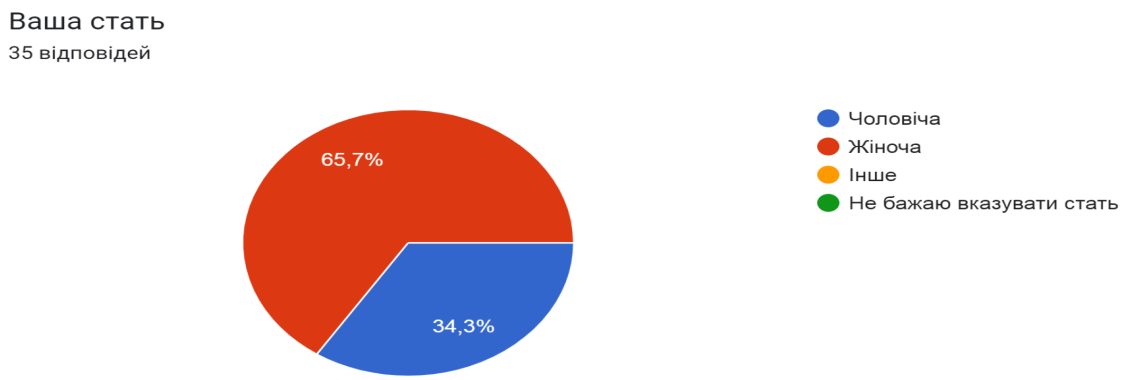

Рис.1

Щодо стосується сімейного статусу 18 респондентів не одружені, 16 одружених, 1 не захотів відповідати на це питання (Рис.2).

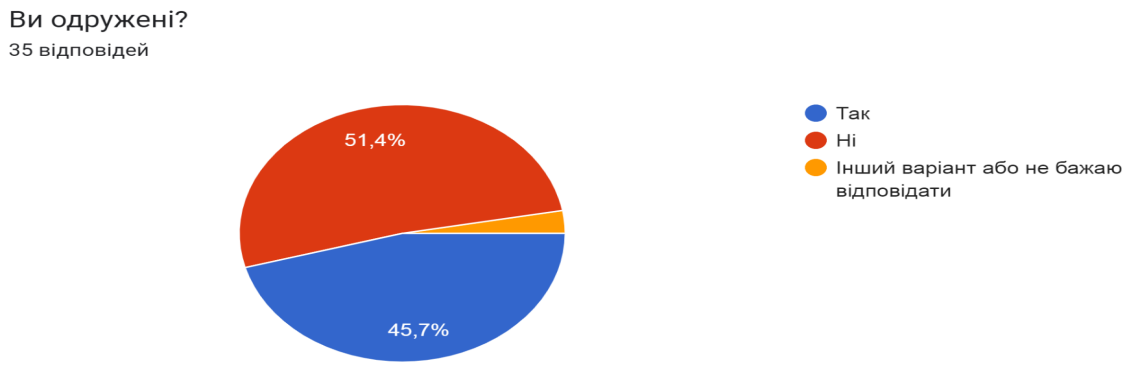

Рис.2

Що стосується доходів 19 респондентів є працівниками університету у 7 стипендія, 3 працівників державного сектору, 3 не бажають відповідати (рис.3).

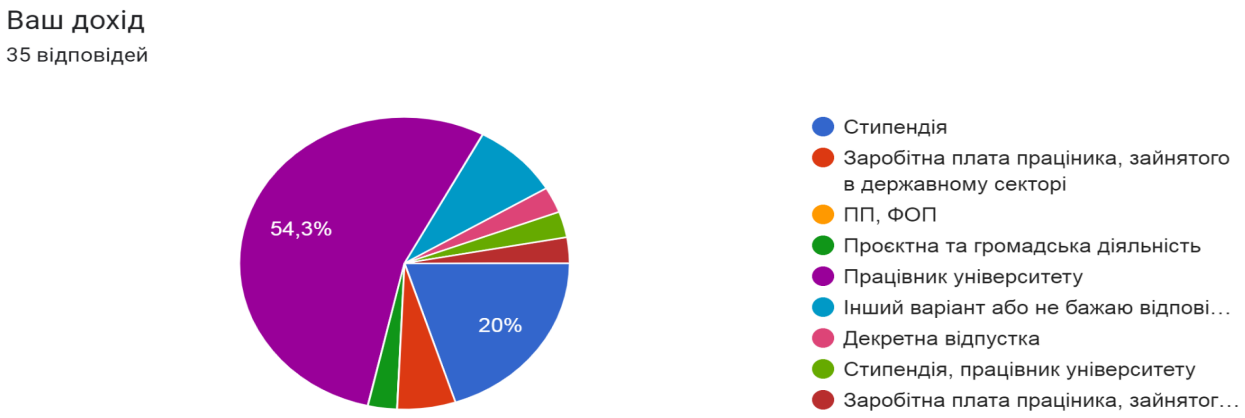

Рис.3

Що стосується еквіваленту доходу молодих вчених 18 отримують від 5 до 10 тис. грн., 11 отримують від 10 тис. грн., 3 отримують до 5 тис. грн., 3 не бажають відповідати (Рис.4).

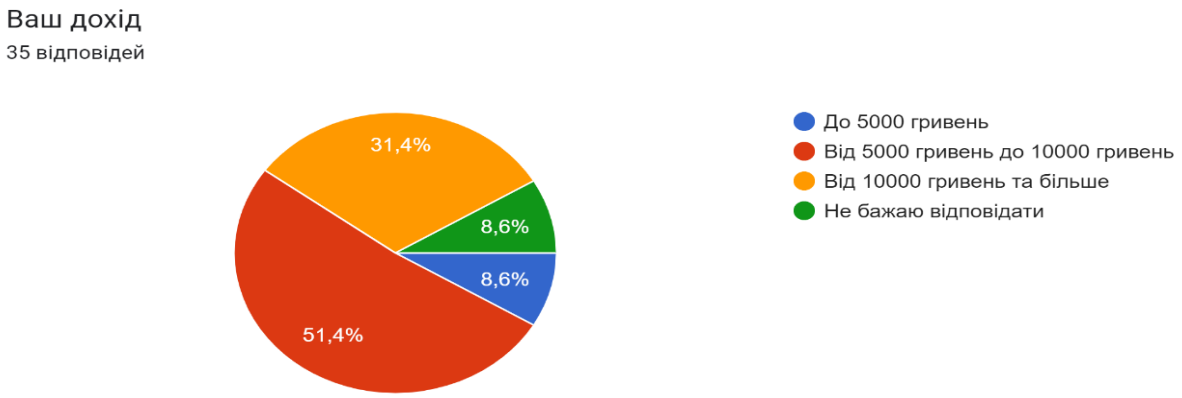

Рис.4

Щодо наявності дітей 23 респондентів не мають дітей у 12 респондентів є діти (Рис.5).

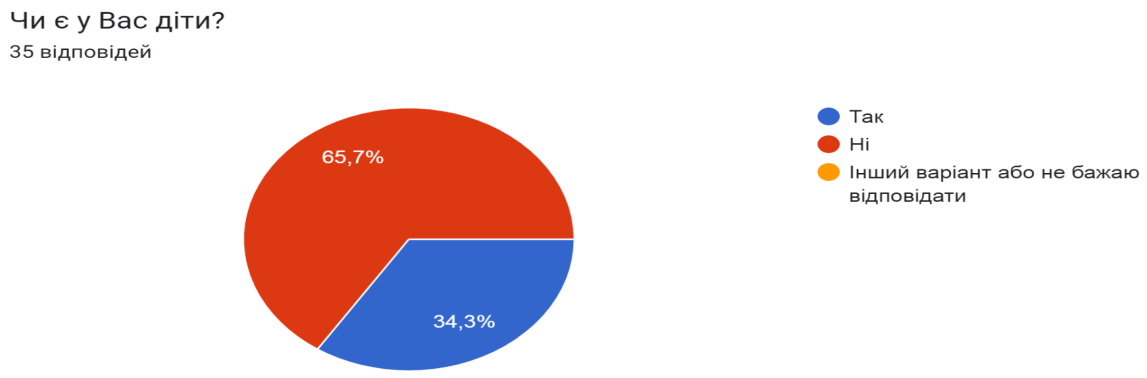

Рис.5

Щодо наявності власного житла 11 молодих вчених живуть з батьками, 10 мають власне житло, 9 мешкають в орендованому житлі, 5 проживають у гуртожитку (Рис.6).

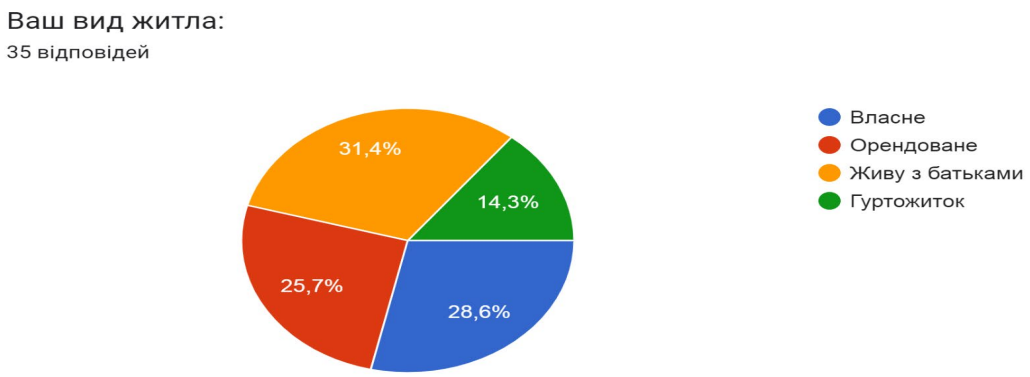

Рис.6

Щодо офіційного статусу молодих науковців 13 є аспірантами, 10 - доцентами, 4 - асистенти кафедри, 2 – лаборанти, 1 - науковий співробітник (Рис. 7).

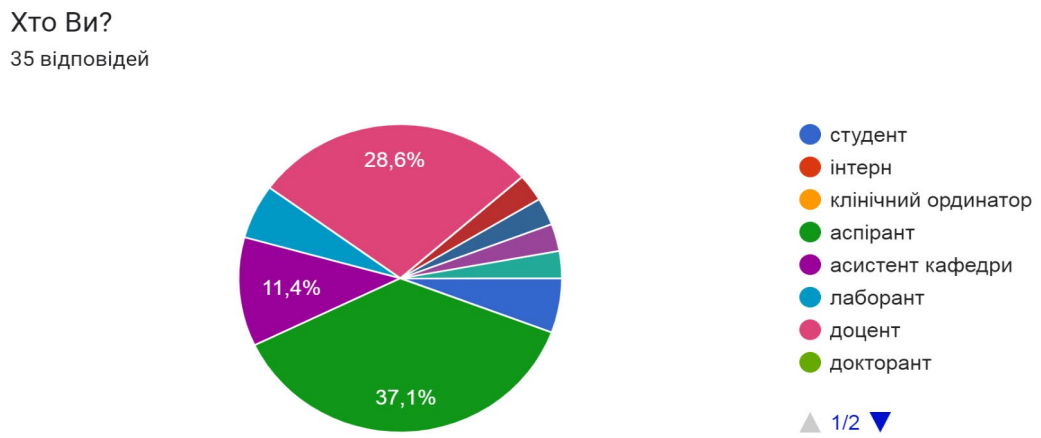

Рис.7

Найбільше опитаних респондентів проводять дослідження у біологічних науках 8 молодих вчених по 4 молодих вчених - суспільні та медичні, 3 -математичні та фізичні, 2 - інформаційні та філологічні по 1 інші галузі наук (Рис.8).

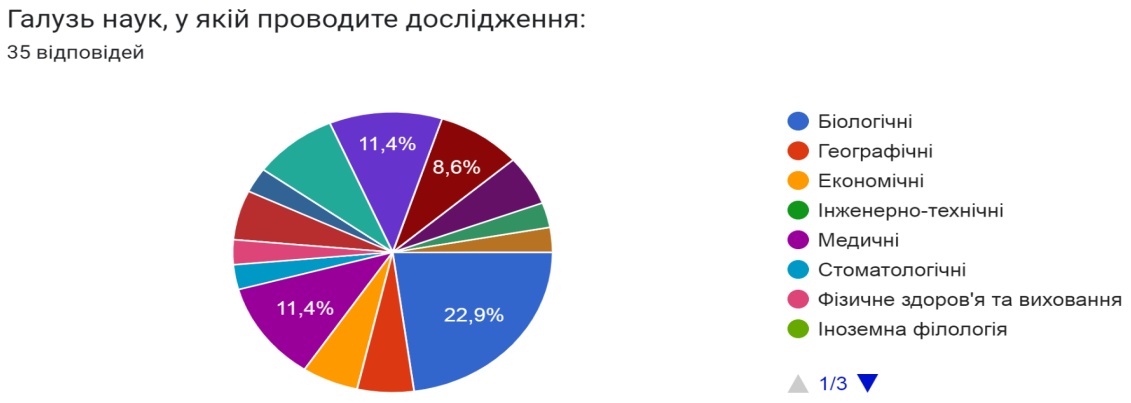

Рис.8

Найбільшою перепоною у проведенні наукових досліджень молодого науковця є відсутність фінансування- 60 %, завантаженість внаслідок виконання додаткового навантаження – 54,3%, відсутність власної мотивації 14,3%, відсутність партнерів – 11,4%, відсутність інформації про гранти, конкурси – 8,6%, інші твердження набирають 2,9%. (Рис.9).

Рис.9

Про Раду молодих вчених відомо 77,1% респондентів, 11,4% є членами Ради, 11,4 % не відомо (Рис.10).

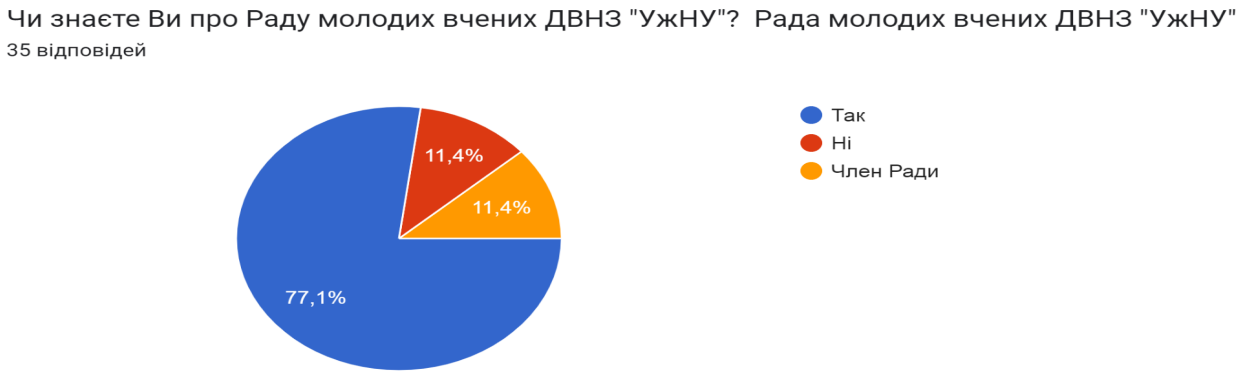

Рис.10

Про Наукове товариство студентів та аспірантів відомо 74,3 %, не відомо 25,7%. Жоден з опитаних не є його членом (Рис.11).

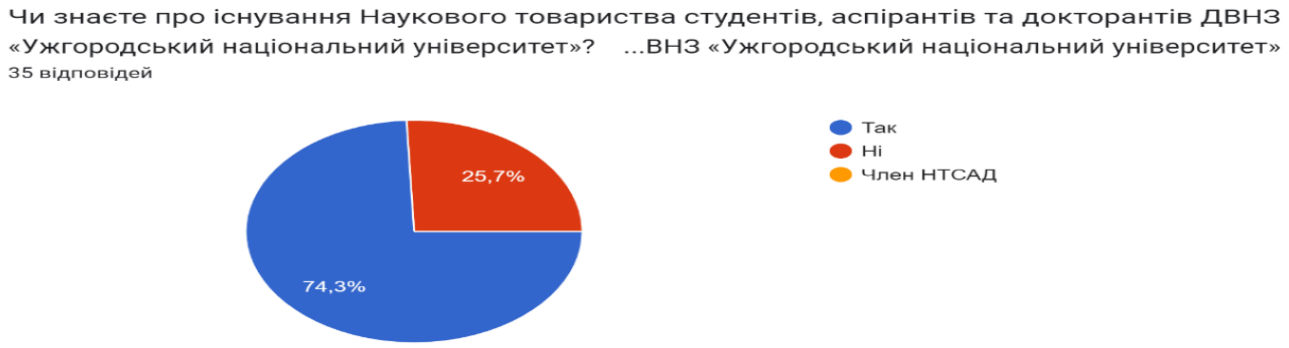

Рис.11

З законодавством України, щодо наукових досліджень обізнані 65,7% респондентів, не обізнані 34,3% (Рис.12).

Рис.12

На запитання, щодо нестачі на робочому місці: 31,4% - регулярного поповнення від університету витратних матеріалів; 28,6% - комп'ютера; 20% - устаткування; 17,1% - наукової літератури; 14,3% - канцелярії, принтера; 11,4% -реактивів, доступу до інтернету; 8,6% - не мають робочого місця; 5,7% - робочого телефону; 2,9% - помічника, хмарних обчислень, доступу до платних статей (Рис.13).

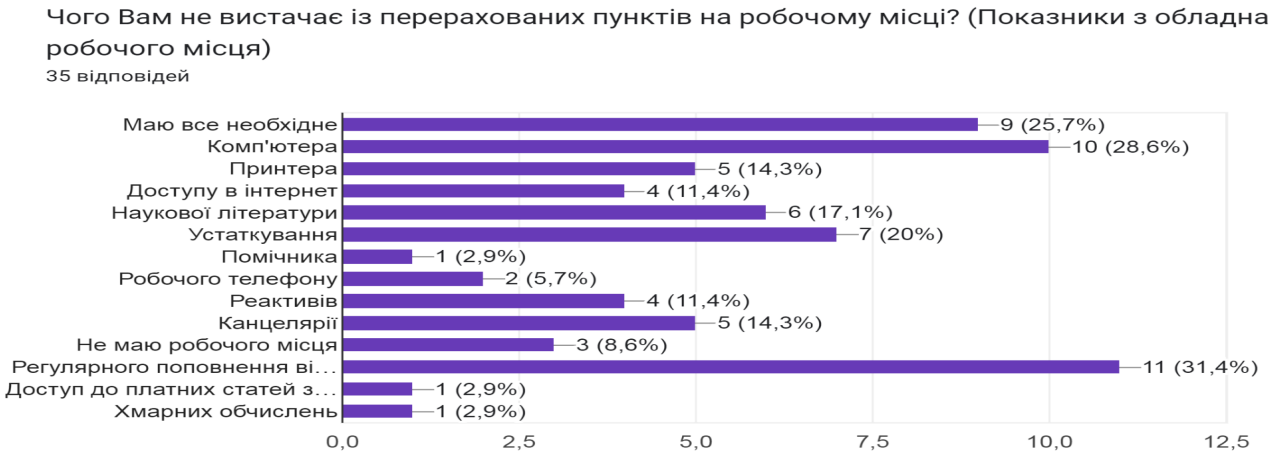

Рис.13

Молоді вчені частіше працюють вдома – 45,7%, університеті – 31,4%, лабораторії - 8,6% , в орендованому житлі – 8,6%, гуртожитку – 5,7% (Рис. 14).

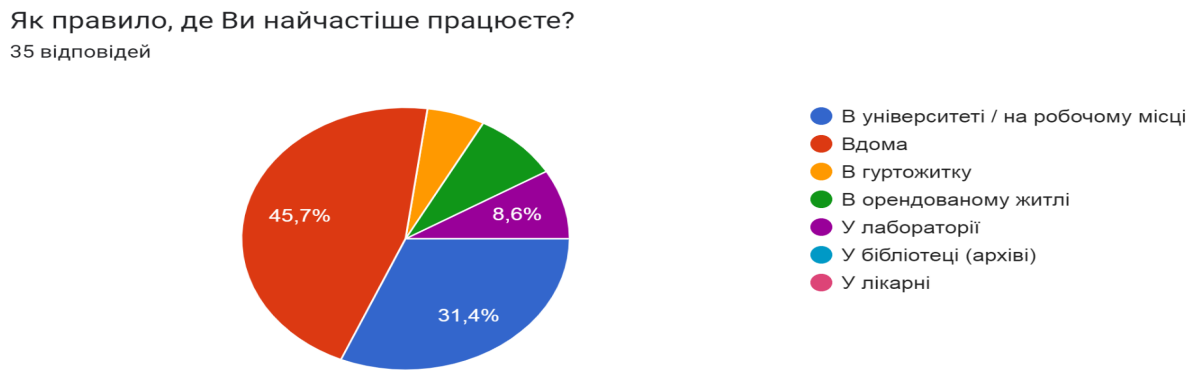

Рис.14

Для ознайомлення з наукової літературою молоді вчені виділяють від 1 до 2 години – 42,9%, до 1 години – 20%, від 2 до 4 годин – 20%, 4 та більше годин – 8,6%, 2,9 % набирають інші твердження (Рис. 15).

Рис.15

Серед науково-методичних здобутків молодих вчених найбільше публікації тез – 80%, публікації у фахових виданнях – 57.1 %, у виданнях науково метричних базах Scopus та ін.- 37,1%, методичні рекомендації – 25,7%, публікації монографії – 8,6%, інші відповіді набирають 2,9 % (Рис 16).

Рис.16

Протягом останнього року молоді вчені найбільше приймали участь у міжнародних конференціях: учасники – 62,9%, доповідачі – 34,3%. В міжнародних стажуваннях 25,7%. Інші твердження набирають 2,9% (Рис.17).

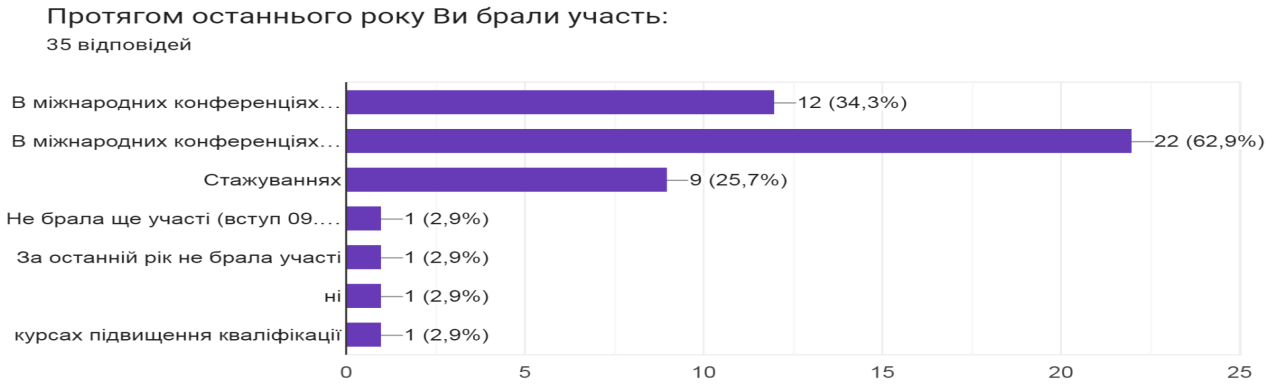

Рис.17

Щодо оплати наукових публікацій: 54,3% - оплачують самостійно, 28,6% - шукають співавторів, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.18).

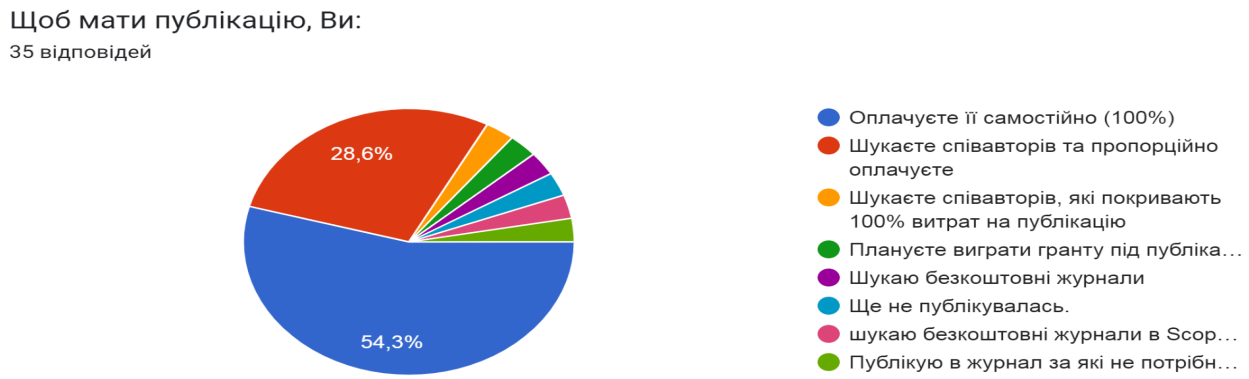

Рис.18

Щодо обізнаності та зв’язків з фахівцями своєї галузі, то молоді вчені 82.9% - знають тільки їхні праці, 48,6% - спілкуються на конференції, 42,9% - мають спільні публікації, 25,7% - приватно листуються, 17,1% мають досвід спільних проєктів, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.19).

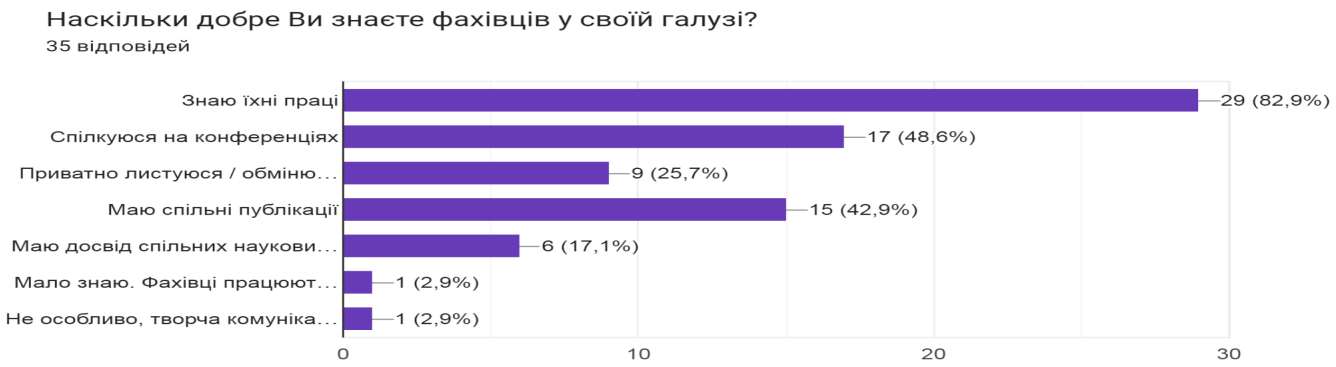

Рис.19

Контакти з молодими вченими підтримують 51,4% респондентів (Рис.20).

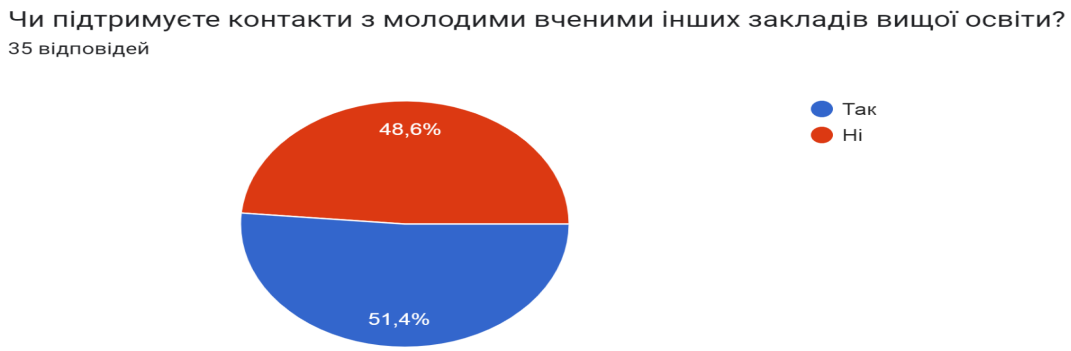

Рис.20

Рис.21

Щодо мотивації займатись наукової сферою: 77,1% - отримують задоволення, 28,6% - визнання та офіційне працевлаштування, 22,9% - зобов’язання перед університетом та науковим керівником, 17,1% - фінанси, 11,4% - відсутність кращих пропозицій роботи, 2.9% - умови гранту (Рис.22).

Рис.22

Молоді вчені у майбутньому хочуть працювати:80% у ДВНЗ «УжНУ», 31,4% - за кордоном, 14,3% - інші держ. установи та сфери бізнесу, 11,4 % - іншому ВНЗ, 8,6% - галузевому інституті, 2,9% - пасивний дохід та філософські студії (Рис. 23).

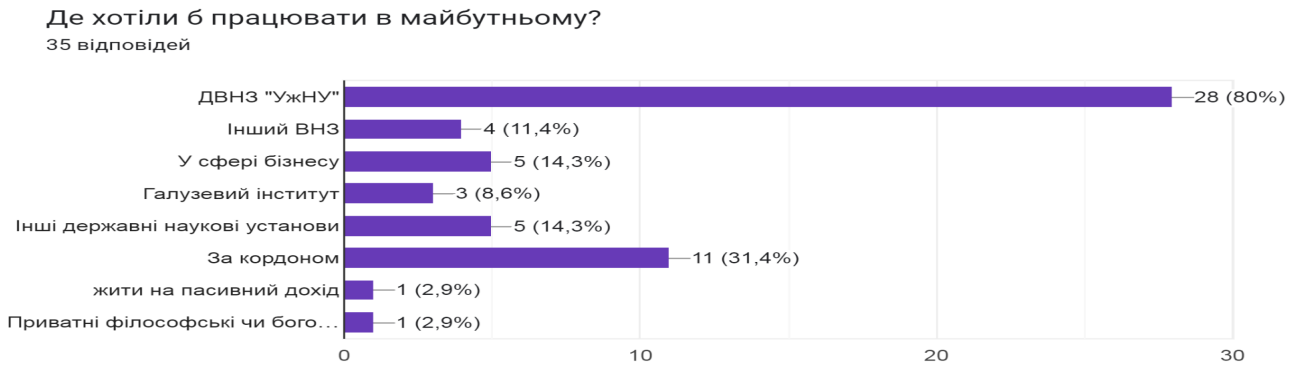

Рис.23

Щодо намірів виїзду за кордон на постійне місце проживання: 64,7% - ні, 26,5% - так, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.24).

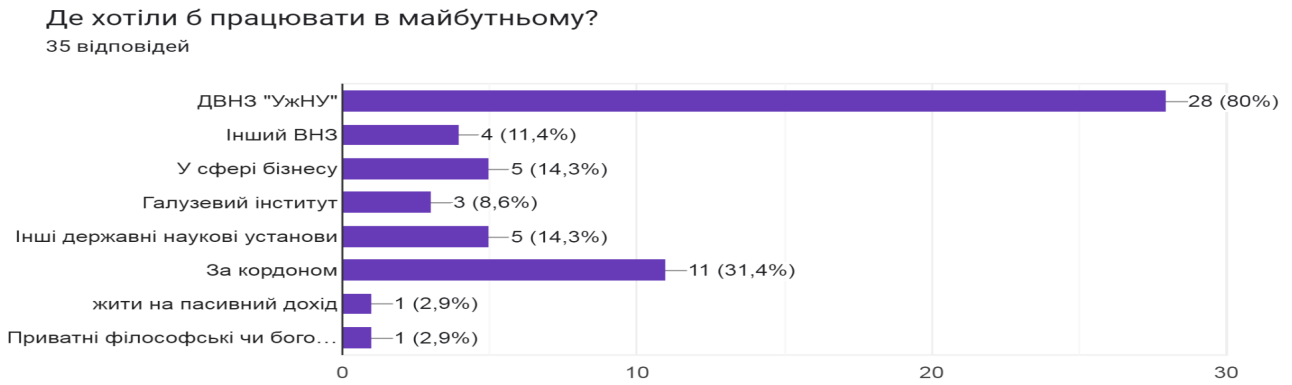

Рис.24

Щодо досвіду співпраці з Центром колективного користування науковим обладнанням ДВНЗ "УжНУ": 48,6% - ні, 37,1- не чули і тільки 8,6% мають досвід користування, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.25).

Рис.25

Щодо досвіду співпраці Науковим парком ДВНЗ "УжНУ: 71,4% - ні, 22,9% - не чули і тільки 5,7% мають досвід співпраці, 2,9% - мають спільний реалізований проєкт (Рис.26).

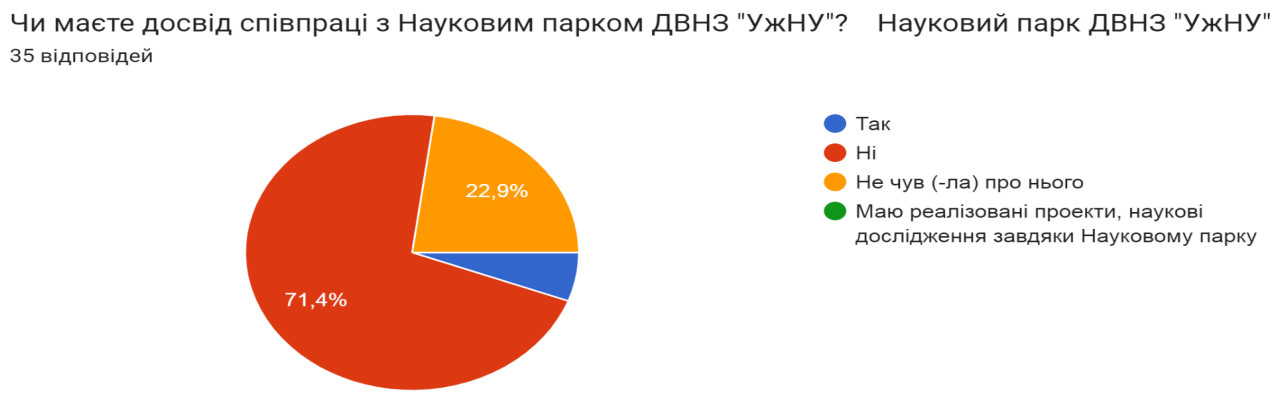

Рис.26

Щодо досвіду співпраці Науково-дослідними інститутами, центрами та лабораторіями ДВНЗ "УжНУ": 57,1% - ні, 31.4% - так, 5,7% - не чули і тільки 2,9% - мають спільний реалізований проєкт (Рис.27).

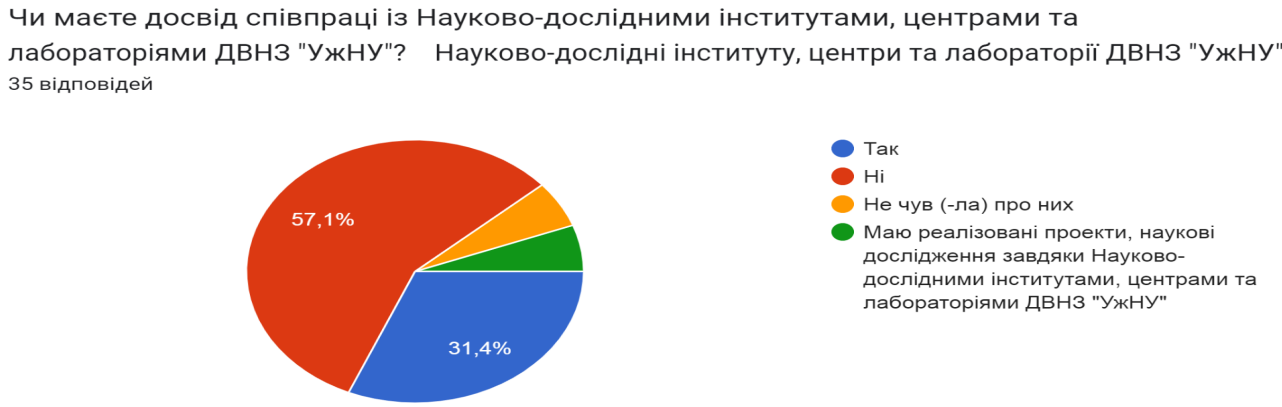

Рис.27

Наукову бібліотеку ДВНЗ «УжНУ» відвідують – 48,6 %, не відвідують – 48,6 %, 2.9% - відвідують регулярно (Рис. 28).

Рис.28

Репозиторієм ДВНЗ «УжНУ» користуються – 57,1% молодих вчених, 28,6% періодично поповнюють його і такий же % не користується, 20% - періодично відвідують та 2,9 % - не чули про нього (Рис.29)

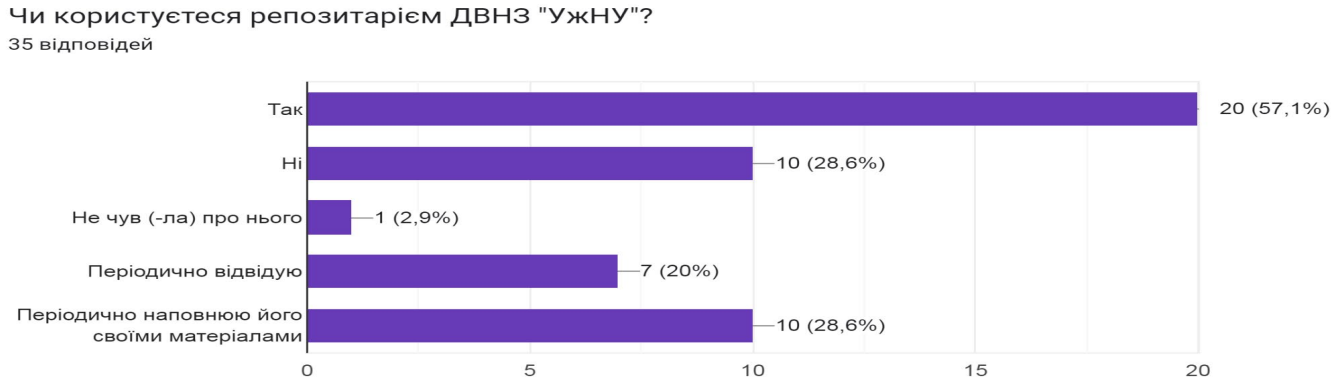

Рис.29

Сайтом електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» користуються – 80% молодих вчених, 11,4% періодично поповнюють його, 17.1% періодично відвідують та 2,9 % - створюють нові курси, 14,3 % не користуються (Рис.30).

Рис.30

Щодо досвіду співпраці Науково-дослідною частиною ДВНЗ "УжНУ": 62,9% - так, 37,1% - ні і тільки 11,4% - мають спільний реалізований проєкт (Рис.31).

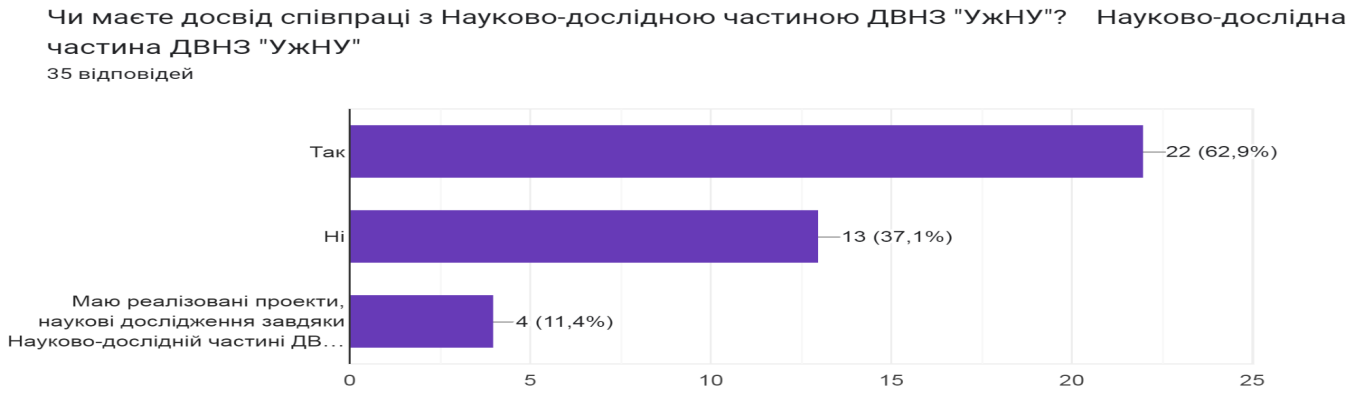

Рис.31

Щодо обізнаності молодих вчених з маршрутом науковця розробленого Науково-дослідною частиною ДВНЗ "УжНУ": 42,9% - ні, 34,3% - так, 25,7%- не чули і тільки 2,9% - мають спільний реалізований проєкт (Рис.32).

Рис.32

Щодо участі молодих вчених в інноваційному конкурсі стартапів ДВНЗ «УжНУ»: 80% - не подавали, 20% - подавали (Рис.33).

Рис.33

Щодо участі молодих вчених в конкурсах стартапів за межами ДВНЗ «УжНУ»: 97,1% - ні, 2,9% - так (Рис.34).

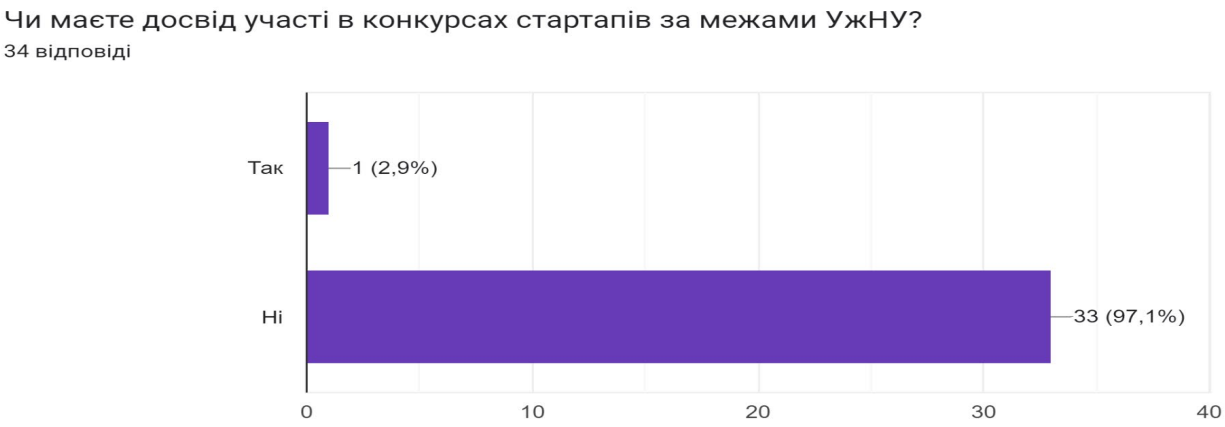

Рис.34

Сайтом ДВНЗ «УжНУ» користуються – 80% молодих вчених та 20% не користуються (Рис.35).

Рис.35

Вільний час для дозвілля мають 37,1%, у 62,9% не вистачає часу ні на що (Рис.36) .

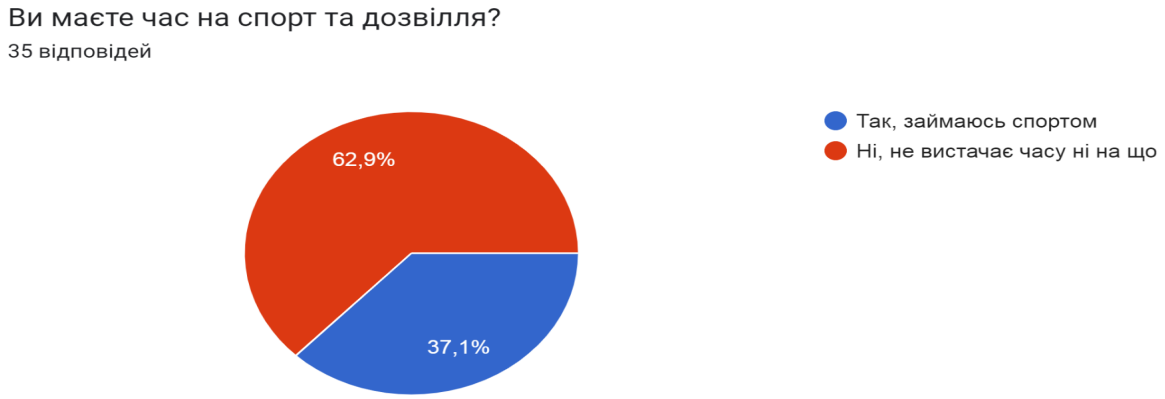

Рис.36

Про можливості для занять спортом у ДВНЗ «УжНУ» відомо 51,4% та 48,6% не відомо (Рис.37).

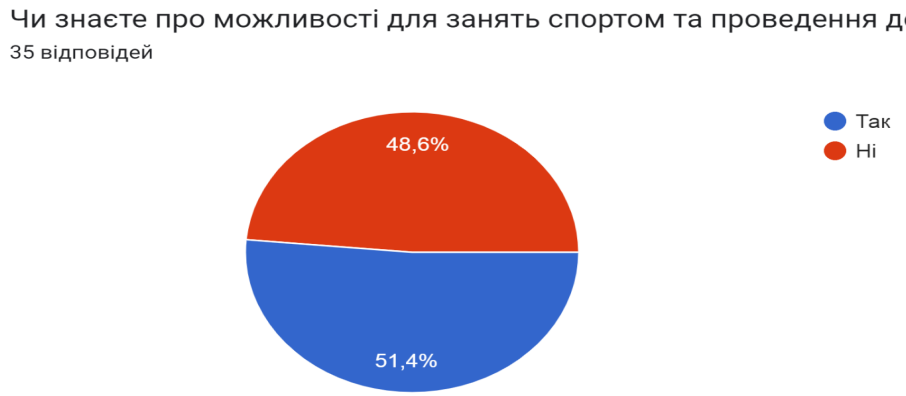

Рис.37

Щодо потрібності додаткових стимулів для дозвілля у ДВНЗ «УжНУ»: 45,7% - ні, 31,4% - так, 22,9% - задоволені тим, що є (Рис 38).

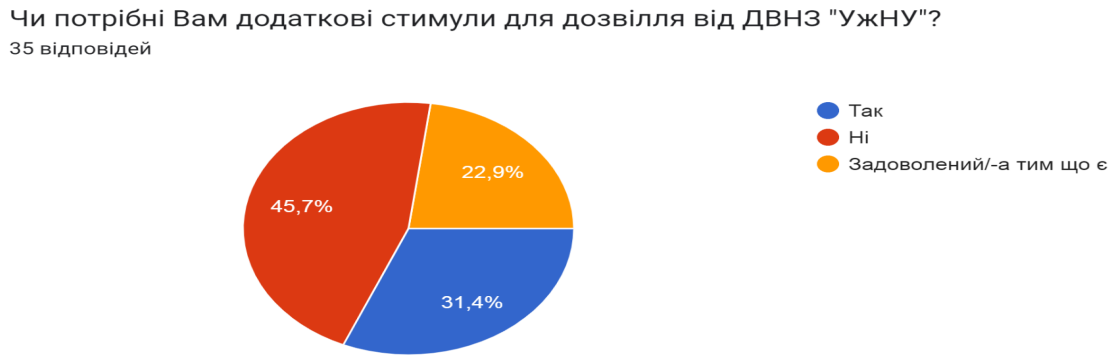

Рис.38

Дозвіллям ДВНЗ «УжНУ» задоволені – 71.4%, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.39).

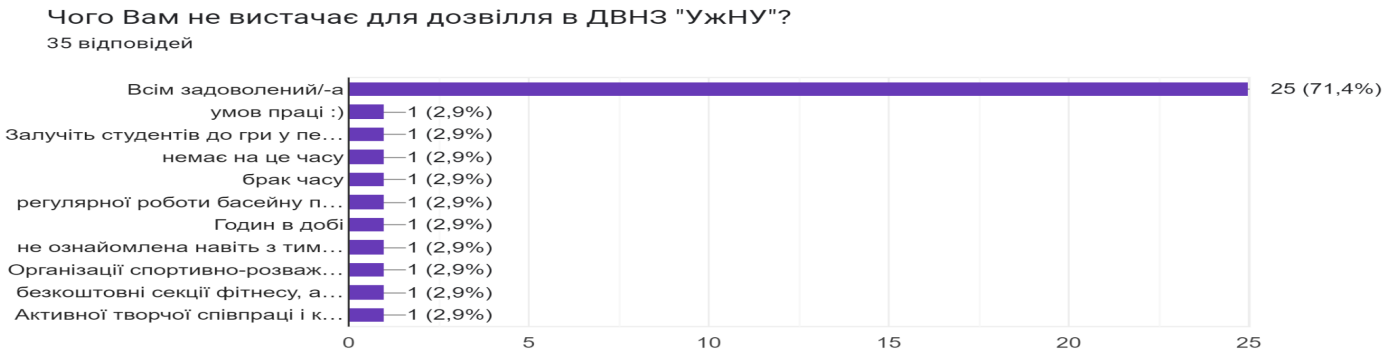

Рис.39

Серед причин, що заважають молодим вченим подавати запити на отримання іноземних грантів чи стажувань: 51,4% - брак досвіду, 45,7% - брак часу, 37,1% - мовний бар’єр, 28,6% - економічні, 25,7% - нічого не заважає, 20% - відсутність інформації, 14,3% - культурні та психологічні причини, 5,7% - не має консультанта чи помічника (Рис.40).

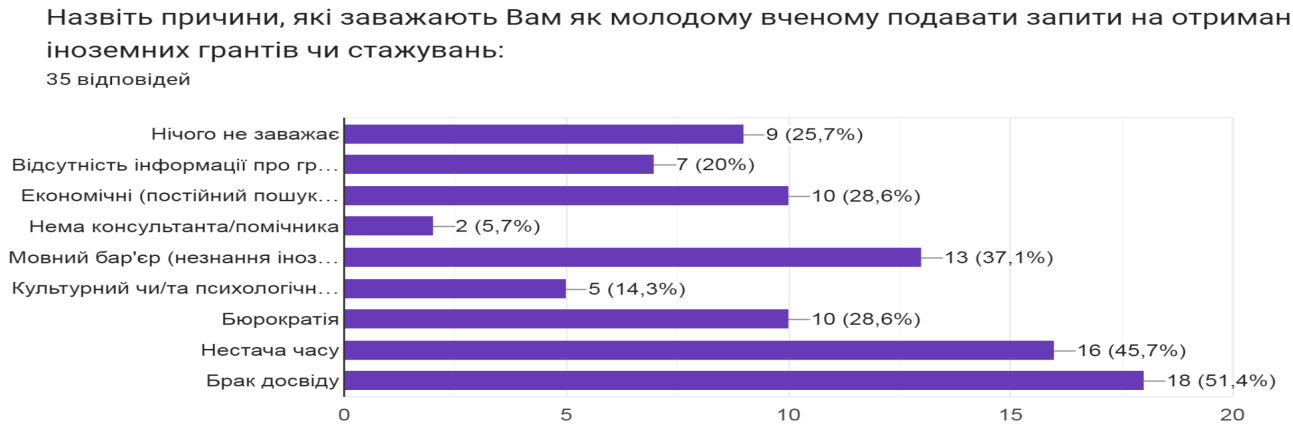

Рис.40

Рівнем здобутої освіти у ДВНЗ «УжНУ» задоволені - 82,9%, 2,9% - ні, 14,3% - важко сказати (Рис.41).

Рис.41

Матеріально-технічною базою у ДВНЗ «УжНУ» задоволені - 37,1%, 25,7% - не задоволені, 37,1% - важко сказати (Рис.42).

Рис.42

Чи плануєте Ви захищатись, якщо навчаєтесь у аспірантурі та докторантурі: 51,4% - так, 23,2% - захищені, 20% поки що не аспіранти чи докторанти, 2,9% - важко сказати (Рис.43).

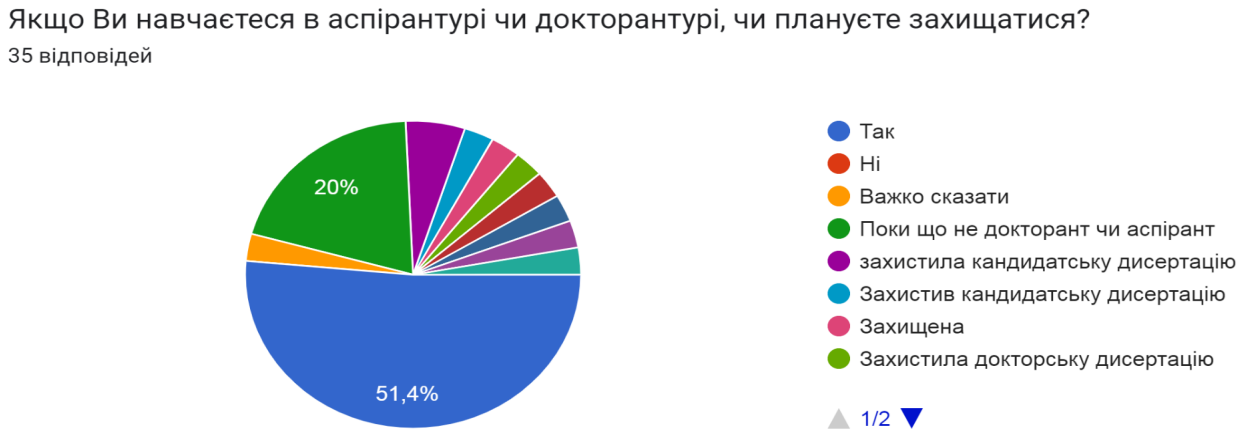

Рис.43

Щодо впливу на мотивацію займатись наукою після захисту кандидатської дисертації: 22,9% -так, 14,3% - ні, 14,3 – важко сказати, 34,3% поки що не аспіранти чи докторанти, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.44).

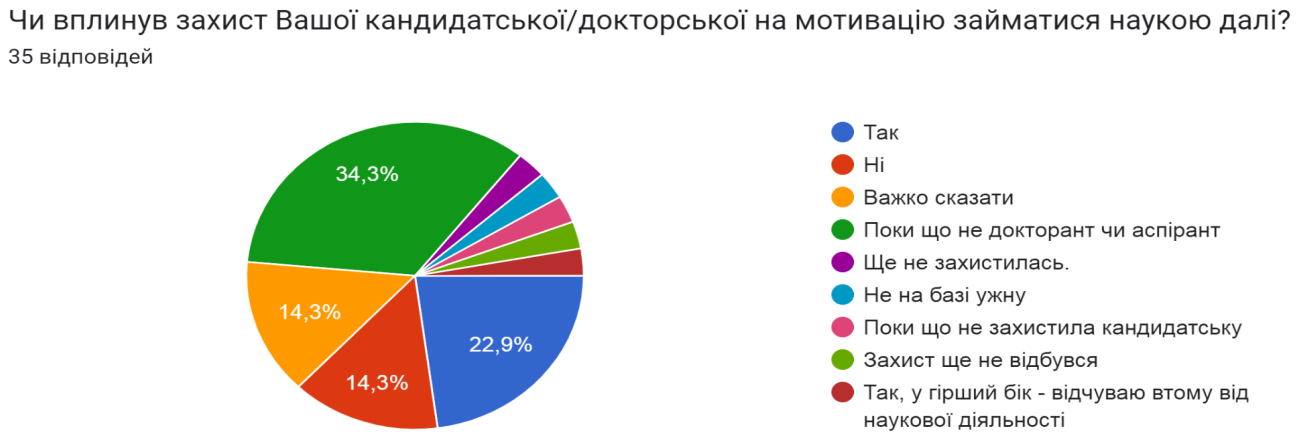

Рис.44

Чи стикались з корупцією на етапі захисту дисертації: 11.8% - так, 35,3% - ні, 8,8% - не мають бажання відповідати, 32,4% поки що не аспіранти чи докторанти, інші варіанти набирають 2,9% (Рис.45).

Рис.45

Щодо наявності досвіду громадської роботи: 45,7 – не мають, 28,6% - волонтерство, 25.7% - участь у громадських організаціях, 14.3% - участь у Раді молодих вчених, 8,6% - участь у студентських радах, 2,9% - член Українського географічного товариства (Рис.46).

Рис.46

На запитання «Що, на Вашу думку, найбільше заважає молодому вченому повноцінно реалізувати свій потенціал? Ми отримали 24 відповіді від молодих вчених: «*Бажання молодого вченого*». «*Бажання, брак часу та малий досвід*». «*Мовний бар'єр, відсутність мотивації, фінансові проблеми, відсутність підтримки від держави, відсутність додаткових фінансових стимулів*». «*Нічого*». «*Фінансова сторона*». «*Нестача часу, недооцінювання та знехтуване ставлення із боку 'старої професури'*». «*Матеріально-технічне забезпечення*». «*Браку фінансування*». «*Нічого не заважає*». «*Фінансова підтримка*». «*Значне навантаження в межах робочого часу*». «*Відсутність фінансової мотивації, брак часу, відсутність матеріального забезпечення*». «*Для розвитку і реалізації науково потенціалу молодого вченого необхідно відвідувати конференції за кордоном. На жаль в нашому університеті немає можливості фінансування таких конференцій для молодих вчених. А гроші по грантах, які фінансуються МОН, не дозволяють оплачувати такі відрядження*». «*Недостатнє фінансування*». «*Відсутність мотивації*». «*Недостатня фінансова забезпеченість, що вимагає від аспіранта працювати поза наукою, невмотивованість, незнання як це можна зробити*». «*Недостатність матеріальної підтримки*». «*Фінансовий момент*». «*Дефіцит часу*». «*Війна в країні, постійне відключення світла та економічна нестабільність*». «*Відсутність фінансової підтримки для розвитку наукових ідей, матеріальне заохочення, заробітна плата*». «*Відсутність постійних доходів для її забезпечення, а найбільше - відсутність часу через постійне завантаження в освітній, методичній та організаційній роботі*». «*Брак творчих лабораторій, якоїсь синергії між науковцями*».

На запитання «Як, на Вашу думку, добиватись фінансування наукових досліджень?» Ми отримали 35 відповідей молодих вчених: *«Писати проєкти, гранти». «Подаватись на гранти». «Приймати участь у грантових проєктах». «Виграння грантів під публікацію». «Брати участь у колективних проєктах, подаватися на гранти, порушувати питання підтримки від держави, активно виявляти позицію». «Гранти». «Переконувати в необхідності та актуальності тематики наукових досліджень». «Стукати в усі двері». «Отримувати фінанси від університету». «Подавати на іноземні гранти». «Підтримка досвідчених науковців, відсутність бюрократії». «Звертатись з відповідними проханнями до МОНу, та ін. інституцій». «Шукати партнерів, співавторів». «Приймати участь в написанні міжнародних проектів та грантів, а також проектів, які фінансуються державою». «Багато працювати, розширювати свій світогляд і заводити побільше знайомств із закордонними науковцями». «Брати участь у проектах». «Подавати заявки на конкурс». «Бути справді корисним, робити щось цікаве і тоді не прийдеться добиватись і звичайно говорити про те чим займаєшся на відповідних заходах». «Гранти, стипендії, міжнародні співавтори, що можуть взяти на себе частину фінансування». «Не знаю». «Мати більше інформації, на мою думку маршрут науковця цьому посприяє». «Підібрати актуальну тематику». «Звертатися до відповідних відділів університету». «Самостійно». «Фінансувати самому, або шукати співучасників». «На справді дуже важко, а інколи це просто неможливо». «Важко відповісти». «Співпраця та міждисциплінарні дослідження». «Через залучення до грантових проектів». «Не треба їх добиватись, треба працювати, а все решта прийде саме». «Поширювати їх в медіа».*

На запитання «Як, на Вашу думку, молодий науковець може боротися з делегованими на нього обов'язками, які він не повинен виконувати?» Ми отримали 23 відповіді молодих вчених: *«Ніяк». «Не можу відповісти, так як з таким не стикався у своїй практиці». «Юридично підтвердити неправомірність такого навантаження та довести до відому наукового керівника». «Заявити про це у відповідний орган, відділ, тощо». «Ніяк. Якщо не виконує додаткову роботу - стає непотрібним». «Є статут правил за якими науковець має слідити». «Колективні звернення з метою зменшення педагогічного навантаження, задля раціонального розподілу часу й для наукової роботи». «Саботувати». «Ніяк. Швидше рости по кар'єрній драбині». «На жаль ніяк». «Ніяк». «Це повинно керівництво організовувати. Кожен повинен займатися виключно своєю роботою». «Ігнорувати їх». «Комунікувати з керівництвом з приводу надмірного навантаження, розділяти обов'язки між колегами, повідомляти про порушення своїх прав». «Відмовитись від виконання». «Не знаю». «Відстоювати свої права та чітко знати й виконувати обов'язки». «Я думаю, що їх потрібно виконувати». «Аргументувати свою відмову виконувати обов'язки посадовими інструкціями, законодавством, статутом, положенням і т.д.».*

На запитання «Як на Вашу думку, молодий науковець може додатково заробляти кошти, окрім заробітної плати, стипендії, премій?» Ми отримали 21 відповідь молодих вчених: «Працювати на ще одній роботі». «Волонтерство, допомога ЗСУ, громадська активність». «Залежить від сфери. Можна пробувати фріланс». «Репетиторство». «Приватні проекти, замовлення, ґранти». «Мати власний бізнес». «Може, якщо не виконує ще десяток робіт, які не оплачуються». «Вигравати міжнародні гранти». «Міжнародні проекти та гранти». «Нажаль ні! Якщо хочеш бути успішним в цій сфері, потрібно постійно розвиватися і вчитися. Це займає багато часу, і не дозволяє займатися чимось додатково». «Фріланс». «Додаткова робота, фріланс». «Найпростіше - знайти ще одну роботу:), виграти грант, брати участь у конференціях як запрошений лектор, співпраця з бізнесом (проведення досліджень)». «Працювати ще по фаху». «Займатися фрілансом, брати участь у грантах, проєктах, ОВД і т.д.». «Громадська та проєктна діяльність». «Можливо, гранти». «Простір можливостей не є обмеженим головне мотивація».

На запитання «Чим Ви могли б допомогти Раді молодих вчених ДВНЗ "УжНУ", або що б Ви нам порадили? Ми отримали 14 відповідей молодих вчених: *«Частіше збиратися». «Наразі, через малий досвід у науці, поки що не можу нічого порадити». «Поки не знаю як». «Частіше вникати у справи молодих вчених, частіше збиратися - розбирати труднощі». «Не знаю». «Створити гранти для молодих вчених УжНУ для участі в міжнародних конференціях, щоб молоді вчені мали можливість брати участь в міжнародних конференціях, вчитися новому, розвиватися і заводити важливі наукові знайомства». «Не знайома з цією радою так близько, щоб щось радити». «Незрозуміле питання як саме допомогти: Допомогти популяризувати науку в університеті? Як покращити комунікацію із науковцями? Організація зустрічей науковців? Колаборація науковців для наукової діяльності?». «Написати спільні міждисциплінарні дослідницькі проєкти». «Провадити спільні творчі вечори, обмін досвідом».*

На запитання «Як, на Вашу думку, краще займатися популяризацією наукових досліджень?» Ми отримали 17 відповідей молодих вчених: *«Через соцмережі». «Читати відкриті лекції, видавати статті в не наукових журналах, тощо.». «Приймати участь у конференціях». «Реклама, стимулювання». «Соц. мережі». «Групи, зустрічі». «Через соціальні мережі». «Проводити наукові заходи, дні науки». Соціальні мережі та проведення різноманітних наукових заходів». «Брати участь в міжнародних конференціях, симпозіумах...». «Показати приклад успішних науковців, які заробляють як відомі спортсмени чи співаки». «Давати студентам хороші перспективи після виграшу з питання не зрозуміло для кого ми хочемо популяризувати наукові дослідження». «Серед науковців - можливість отримати бенефіти різного характеру, для починаючих і майбутніх науковців можливо більш активно розповідати про наші досягнення в соцмережах, адже скоріш за все на сайт УжНУ заходить дуже цільова аудиторія, яка вже достатньо мотивована та не*

потребує популяризації наукових досліджень, можливо ввести рубрику : «наукові статті: переклад із наукового для всіх», щоб показати що за науковою мовою стоять звичайні зрозумілі речі». «При популяризації наукових досліджень одразу акцентувати увагу на їх фінансовому підґрунті, оскільки ентузіазм має бути підкріплений фінансами, інакше нічого не вийде». «Налагоджувати контакти з іноземними дослідниками». «Їх не треба популяризувати, все ж краще публічно, наживо».

Молоді вчені коротко описали наукову діяльність та **сферу наукових інтересів**:

- *Синтез конденсованих поліядерних халькогенорганічних сполук методом електрофільної внутрішньомолекулярної циклізації.*
- *Життя єврейської громади Закарпаття у міжвоєнний період; відносини із міжнародним європейським співтовариством.*
- *Педагогіка, освіта*
- *Дослідження груп Чернікова, що є розширенням повної абелевої групи з умовою мінімальності за допомогою скінченної групи. Сфера інтересів: Алгебра, лінійна алгебра, алгебра і теорія чисел, аналітична геометрія.*
- *Соціальні комунікації, журналістика, медіа. Беру участь у міжнародних та українських наукових проєктах.*
- *Екологія*
- *Філологія, юриспруденція, міжнародна економіка*
- *Гідроекологія, конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів, освіта й наука, картографія.*
- *Мікробіом шкіри, нейроендркринна регуляція роботи шкіри*
- *Кишкова мікробіота, персоніфіковані препарати для його корекції, антибіотикочутливість*
- *Розробка новітніх біоцидів рослинного походження, розробка новітніх фармабіотиків для корекції мікробіому людини*
- *Мікробіом, персоніфікована корекція, фармабіотики*
- *Медицина, скринінг неінфекційних хвороб в жінок у вивченні змін в лімфоїдних (імунних) органах та їх судинному руслі за умов дії різних екзо- та ендоантигенів.*
- *Фізична географія, метеорологія та кліматологія, ГІС*
- *Соціологія соціальної роботи, соціальна робота з людьми похилого віку, процеси старіння населення, електоральна соціологія, психологія особистості, соціальна психологія.*
- *Суспільні науки (етнополітологія, конфліктологія, регіональні політичні дослідження).*

Побажання щодо опитувальника: 96,7% - усе враховано, 3,3% - загальні питання (Рис.47).

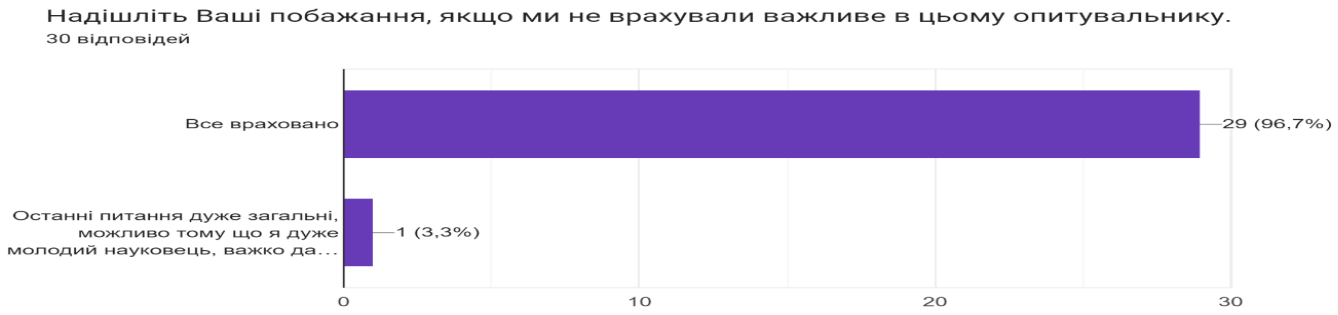

Рис. 47

В підсумку аналізуючи отримані дані ми дійшли до висновку, що молоді вчені стикаються з проблемами:

1) не можливістю самореалізації використовуючи ресурси альма-матері;
2) супроводу в наукових дослідження, пошуку та подачі на грантові проєкти;
3) делегування на них обов’язків, які не повинні виконувати і не можуть від них відмовитись в силу зв’язку – молодий вчений та науковий керівник;
4) фінансування публікацій, зокрема в науково-метричних базах Scopus та Web of Science;
5) пошуку додаткових можливостей для заробітку для існування та забезпечення своєї сім’ї, що впливає на час виділений для наукових досліджень;
6) надмірним педагогічним навантаженням;
7) перепонами, що виникають при кар’єрному просуванню та ін.

Натомість в молодих вчених відсутні проблеми із дозвіллям, яке можна отримати на базі Ужгородського національного університету, а також кейсами успіху взаємодії з структурними підрозділами університету, що відобразилось у відповідях щодо співпраці з Науково-дослідною частиною, участі в стартап-заходах у використанні обладнання Центру колективного користування науковим обладнанням ДВНЗ "УжНУ" тощо.

В 2024-2025 навчальному році плануємо продовжити дослідження проблем молодих вчених ДВНЗ «Ужгородського національного університету.